

ליל שבת. קור עז שורר בחוף וגשם זלעפות שאינו חדל לרגע. לאחר חצות ליל נשמעו נקישות בדלת ביתו של הגאון הצדיק רבי אריה לוי בשכונת "משכנות", כשהן מלוות בקולו של אדם מבוהל: "רבי, דבר דחוף לי אליך!"

קם ר' אריה ממיטתו, פתח את הדלת, והנה לפניו אדם בגיל העמידה כשהוא רטוב כולו, רועד מקור והתרגשות גם יחד. "יכנס נא מר. יחמם את ליבו בכוס תה, במה אפשר לעזור לכבודו?"

"ראה רבי יקר. אשתי לא עלינו חולת נפש, אנחנו מתגוררים בשכונת קטמון. לפני כשעה שוב נטרפה עליה דעתה, אלא שהיא מסרבת להתאשפז בבית חולים לחולי נפש כל עוד לא תקבל את הסכמתך. על כן באתי לשאול דעתך, אם לאשפזה". אמר לו ר' אריה: "לך ואמור לזוגתך שתחיה שהנני מצווה עליה ללכת מיד לבית החולים, ומברך אותה בברכת החלמה מהירה". "הצלנני רבי, הצלנני, אעשה זאת מיד". יצא האיש ונעלם בחשכה.

למחרת, לאחר תפילת שבת, סח ר' אריה לנכדו כל אותו מאורע, והוסיף בזה הלשון: "ראה בני, וכי מדוע היה אותו האיש שאיני מכיר, צריך לטרוח ללכת משכונת קטמון עד לביתי לשאול שאלה שתשובתה מובנת מאליה, בפרט במזג אויר סוער כזה?! הרי לפי ההגיון הפשוט צריך היה לצאת מביתו להמתין זמן מה, לחזור לביתו ולומר לאשתו: 'ר' אריה מצווה עליך'. אלא מה, זה יהיה שקר ואסור לשקר!"

סיים ר' אריה: "אותה שעה למדתי מאיש דואב זה, שאפילו בצוק העיתים יש להתאמץ ובלבד שלא יוציא אדם דבר שקר מפיו. אדם גדול הוא, איש זה ראוי להערכה, מוכן לטרוח הרבה במזג אויר סגרירי ובלבד שיאמר את האמת!" ("צדיק יסוד עולם")

גדול ליל הגשמים!

בשבוע שעבר היתה במשפחתנו שמחה שקשה לתאר במילים. לבן דודי, ת"ח מופלג ונעלה ואשתו אף היא כנגדו נולד בן לאחר ארבע עשרה שנות נישואין!!! לתינוק קראו 'יוסף מרדכי'. יוסף על שם סבא, ומרדכי על שם הגאון רבי מרדכי פורגמנסקי. בדרשתו המפעימה בברית המילה סיפר אבי התינוק מעשה שהיה כך היה. לפני שנה דיברו הוא ואשתו שצריכים להתפלל... יצא מביתו לתחנת האוטובוס ועלה על האוטובוס הראשון שהגיע, היה זה קו 230 לבני ברק. הוא ירד בבית העלמין. כשנכנס לבית העלמין היה נבוך בעצמו, אצל מי להתפלל, כל כך הרבה צדיקים קבורים שם... רגליו הוליכוהו אנה ואנה עד שנעצר אצל קברו של הגאון המופלא רבי מרדכי פורגמנסקי שנפטר בגיל צעיר ולא השאיר זרע של קיימא. כך ישב אצלו בערב גשום, כשלוש שעות ואמר את ספר התהלים כולו. בלילה חזר הביתה שמח וטוב לב "התפללתי" כך אמר לאשתו.

חודשים מספר אחר כך נתבשרו בבשורה טובה. עברו תשעה חודשים ונולד בן למזל טוב.

ביום ראשון שעבר, אבי הבן עלעל בעיתון יתד נאמן בעת ביקורו במחלקת יולדות בבית החולים "מעייני הישועה", והנה רואה הוא מודעה: "העליה על קברו של הגאון רבי מרדכי פורגמנסקי, היום כ"ה בשבט, יום פטירתו, תהיה בשעה..."

הוא הרגיש כמובן צורך להצטרף. נסע לבית הקברות. והנה בעת שהתפלל מתוך רגשות הודיה, התבונן במצבה וראה כי חקוק עליה שיום הקבורה של רבי מרדכי היה ל' שבט... בזיוק תארין ברית המילה של בנו שעתידיה להיות בשעה טובה!

("נר לשולחן שבת" יש"כ לבן דודי הרה"ג ר' משה גולדשמידט)

בימים ההם בזמן הזה! לכבוד שפע הגשם שירד בארץ ישראל ח-ט' באדר היו ימים טובים לישראל - "ימי תרועת המטר", לפי שבימים אלו, בשנים שחונות התפללו על גשמים ונענו מיד! (מגילת תענית)

פעם עם כניסת השבת, בהיות גשם זלעפות על הארץ. ירד שכן וכיסוי ניילון על כובעו. הוא ראה שכובעו של שכנו, הגאון ר' אברהם ישראל גליק ללא כיסוי. שאל אותו: "מדוע אין אתה מכסה בניילון". ענהו: 'אומרים שכובע בורסלינו לא מתקלקל בגשם!' משך השכן בכתפיו והלך לדרכו.

שאלו בנו: 'אבא, מדוע לא אמרת לו שאינך מטלטל בשבת?!' ענה רבי אברהם ישראל: "איסור טלטול כיסוי ניילון על הכובע אינו פשוט. הוא מחלוקת בין הפוסקים. לדוגמא, בין ה"חלקת יעקב" וה"אגרות משה", זאת אף במקום שוודאי אין בו עירוב. לפיכך, אילו הייתי אומר לו לשכן, שאני מחמיר שלא לטלטל את הכיסוי הייתי כמתיהר בחומרא ואולי גורם לו לחלישות הדעת. ובאמת, הרי אומרים שכובע זה אינו ניזוק מהגשם..." ("אברהם יגל" קונטרס "כתרה של תורה")

יהודים של פעם

בחורף תשל"ג, בשנת האבל על אביו הגאון רבי רפאל קצנלבוגן נהג בנו הגאון רבי יעקב להתפלל יום יום מנחה גדולה ליד הכותל המערבי, לגשת לפני העמוד. מנינים ספורים וקבועים היו שם ובעלי התפילה שלהם היו אבלים באותה עת.

היה זה יום סגרירי ומושגל מאד. הדרכים לכותל היו קשות להליכה. כדי שלא לבטל מהקביעות החליט רבי יעקב ללכת לכותל בכל זאת, מתוך ידיעה ברורה שהרבה מן הקבועים לא יופיעו לתפילה. והנה כבר ממרחק ראה את אחד מבעלי התפילה הקבועים, שהיה אבל, שהוא עומד ומצפה...

הוא כבר הבין שהיום הוא לא יוכל להתפלל לפני העמוד, שהרי הלה הגיע לפניו, ניחם את עצמו שלכל הפחות הוא יעשה עימו חסד. כשהתקרב אליו, הקדים הלה ואמר: "בעצם סיימתי אמש את האחד עשר חודש של התפילות ובאתי הנה לכותל בקושי, מפני שידעתי שהיום לא יבואו הרבה מתפללים, ואולי לא יהיה לך מנין, באתי להשלים לך מנין כדי שתוכל להמשיך את הקביעות לגשת להתפלל לפני העמוד." ("אהלים")

"זואת התרומה אשר תקחו מאיתם" - אמר להם הקב"ה, אין אתם מביאים משלכם, אלא מביזת הים שנתתי לכם...
(תנחומא)

אמר הקב"ה, אני מראה לעולם שלא גזלו ישראל את המצרים ולא גנבו מהם מאומה, אלא כל מה שלקחו שכר עבודתם היה, שהקב"ה שונא גזל ואיך ציווה לבניו להתנדב זהב, כסף ונחושת?! אלא בשביל שידעו כל באי עולם שלא גנבו ולא גזלו, שגניבת גוי אסורה יותר מגניבת ישראל, כי הגוי קורא תגר והדבר מתפרסם ומתחלל שם שמים על ידו.
(רבנו אפרים)

למה נסמכה פרשת תרומה לפרשת משפטים? מפני שאחרי ששמעו בני ישראל בהר סיני "לא תגנוב ולא תחמוד" ואחרי ששמעו בפרשת משפטים "וכי ישאל איש מעם רעהו ... שלם ישלם" - נמצאו "יראים ושלמים" שאמרו לשוב מצרימה, כדי להחזיר למצרים את כלי הכסף והזהב שלקחו מהם...
לכך אמר ה' "ויקחו לי תרומה" - לו היה איזה חשש בזה, לא הייתי מתיר לבנות את ביתי מזה.
(אזנים לתורה)

"... זהב וכסף ונחושת". (כ"ה ג)

זהב, נחושת ומעט כסף...

ראובן הטעה אישה אחת, שרצה לישא אותה. הוציא קול על עצמו שהוא עשיר והיה באמת עני. קידש אותה בטבעת נחושת והיא סברה שהיא טבעת זהב... אחרי שהתקדשה היתה מריבה גדולה ביניהם על אשר הטעה אותה ולא נתפייסה להנשא לו. לבסוף הלך ראובן למדינת הים והשאיר אותה עגונה.

כתב התשב"ץ, שלש טענות יש בשאלה זו לבטל את הקידושין:

- א. זה שהטעה אותה מעני לעשיר, אינה סיבה מספקת לבטל את הקידושין, דודאי אילו אמר לה 'הרי את מקודשת לי על מנת שאני עשיר' ונמצא עני, היו הקידושין בטלים, אבל כאן לא קידשה בתנאי זה, רק היא האמינה לו והוי דברים שבלב.
- ב. קידושה בטבעת נחושת. זו גם אינה טענה מספקת לבטל קידושין, כיון שקידש אותה בסתם ונתן בידה דבר שווה פרוטה הרי זו מקודשת, שהרי הוא לא הטעה אותה אלא שהיא היתה סבורה שהטבעת זהב, גם זה הוי דברים שבלב.

אכן ראיתי מי שחולק, מעשה היה באחד שקידש בטבעת ונמצאה נחושת והורה הרב שאינה מקודשת. שמא טעמו, שכיון שאין רגילות לקדש בטבעת נחושת הוי כמפרש שהיא של זהב ונמצא נחושת שאינה מקודשת. אך אין הלכה כמותו.

הטענה השלישית היתה שהקידושין היו בעד אחד, זו אכן סיבה מספקת לבטל את הקידושין הללו. כך פסקו גדולי הראשונים והאחרונים. אף שהסמ"ג כתב שחוששים לקידושין בעד אחד, אין להשגיח בחומרא זו, שהוא אחד ובטל במיעוטו בענין זה.

לכן כיון שאותו אדם שעשה שלא כהוגן להטעותה, ומשום שיש כמה דברים רעועים בקידושין אלו, אין לעגן אישה זו מפני אותה חומרא שלא נראית כלל.
(שו"ת התשב"ץ ח"א ק"ל ועיי"ש)

למעשה: הרמ"א פסק על פי דברי התשב"ץ הללו שהמקדש בטבעת ונמצאה נחושת, יש לחשוש לקידושין, אע"פ שאין דרך לקדש בטבעת נחושת. (אהע"ז ל"א ב') רבים מהאחרונים כתבו שעליו לקדש שוב, כדי לצאת מידי ספק.
(אוצה"פ ש"ט ועיי"ש)

"אבני שהם". (כ"ה ז) הלכה זו נאמרה גם במקדש בטבעת יהלום. המאירי כתב, שהמקדש בטבעת עם אבן טובה ונמצאה שאינה טובה, שחוששים לקידושין (רמ"א שם), זה דווקא שיש באבן ערך רק שטעתה בשוויה, אבל אם היתה זכוכית והיא סבורה שהיא יהלום, הרי הטעה אותה ואין כאן קידושין.
(קידושין ז)

פעם הציעו שידוך לאחד מתלמידי מרן ה"חזון איש" והלה סירב כיון שהיתה נמוכה. אמר ה"חזון איש": "הלא גם יהלומים הדרך להניחם במעטפה קטנה!"
(עעלוז חסידים)

"ועשית מנורת זהב טהור". (כ"ה ל"א)

פרוכת ומנורה נפגשים מוזין לפרשת השבוע...

שאלה: אותיות כסף הקבועות בפרוכת בית הכנסת, כאשר הפרוכת התיישנה, האם מותר לעשות מהם מנורה לבית הכנסת. פסק הגאון רבי שלמה קלוגר: אם האותיות עדיין על הפרוכת, חלילה לנוטלם לעשות מהם מנורה. אבל אם כבר הורידו אותם מותר. כיון שכל אות עומדת בפני עצמה ואין בה תיבה שלמה, ואף שאפשר לחזור ולחבר אותם מחדש, הוי כפנים חדשים כל זה שלא היו שמות קודש, אבל אותיות מן השמות הקדושים אין להשתמש בהם בכל ענין.
(שו"ת "האלף לך שלמה" י"ד רפ"א)

לא יעשה ... מנורה תבנית מנורה, אבל עושה של המישה קנים או שישה או שמונה, אבל שבעה לא יעשה, אפילו משאר מיני מתכות ... ואפילו אינה גבוהה י"ח טפחים.
(י"ד קמ"א ח"ד ר"ה כ"ד)

כתב רבינו החיד"א: "זכורני בימי נעורי שעשו בבית הכנסת בעיר הקודש ירושלים מנורת מתכת בת שבעה קנים, ומורנו מוה"ר אלעזר נחום ושאר הרבנים זכר כולם לברכה אסרו לקיימה, וציוו לתקנה תיכף והוסיפו קנה אחד, וכן ראוי להורות".
("בריכי יוסף" שם)

היכי תמצי - אפשרויות שהותר לעשות מנורה בעלת שבעה קנים
מותר לעשות מנורת שבעת קנים מעץ, פלסטיק, שיש, גבס וכדומה, רק מתכות נאסרו.
(ש"ך שם ל"ה)

חידש "תפארת למשה", אם עובד כוכבים עשה את המנורה, מותר להשתמש בה.
(פת"ש ש"ס י"ב, הפוסקים דנו בחידוש זה וכתבו להחמיר)

חדשים מקרוב באו להתיר מנורת שבעת קנים בצורת עיגול או משולש. ("משנת חכמים" הובא בפת"ש י"ד וכתב "בכור שור" שיש למחות בידם)

"חכם צבי" התיר מנורה התלויה באויר עם שרשרת מן התקרה.
(שו"ת חכ"צ ע', בשו"ת "להורות נתן" כתב להחמיר בזה בשם רעק"א)

מנורת זהב בלי גביעים או כפתורים, שהרי בשל זהב מעכב.
(לכאורה עפ"י הש"ך "בכור שור" ועיין פת"ש ט"ו ועוד, וכתבו שלמעשה גם הש"ך אסר זאת)

כאשר בית קיבול השמן-הבזיק אינו מחזיק כשיעור שמן המעכב בבית המקדש.
(שו"ת אג"מ ח"ג ל"ד ועיין דרכ"ת)

כאשר יש רק שישה נרות-בזיכים.
(שו"ת "להורות נתן" ח"ג מ"ט)

עבודת אמנות, ציור או גילוף וכדומה של מנורת בית המקדש.
(שו"ת "חלקת יעקב" י"ד נ"ד)

צורף המייצר חנוכיות ומנורות של שמונה או תשעה קנים, אינו צריך לעשותם בבת אחת, אף שבינתיים עושה שבעה קנים, מותר, כי דעתו להוסיף עוד קנים.
("חוט שני" איסור עשית צורות)

